

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLYI TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG‘ONA DAVLAT UNIVERSITETI**

**FERGANA STATE
UNIVERSITY**

**“TA‘LIM MUASSASALARIDA
O‘QUVCHILARNING CHAQIRUVGA QADAR
BOSHLANGICH TAYYORGARLIGI VA HARBIY-
VATANPARVARLIK TARBIYASINI
TASHKILLASHNING DOLZARB MASALALARI”**

**MAVZUIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY TA‘LIM, FAN VA INNOVATSIYALAR VAZIRLIGI
FARG‘ONA DAVLAT UNIVERSITETI**

HARBIY TA‘LIM FAKUL‘TETI

**“TA‘LIM MUASSASALARIDA
O‘QUVCHILARNING CHAQIRUVGA QADAR
BOSHLANGICH TAYYORGARLIGI VA
HARBIY-VATANPARVARLIK TARBIYASINI
TASHKILLASHNING DOLZARB
MASALARI”**

**MAVZUIDAGI RESPUBLIKA ILMIY-AMALIY
ANJUMAN MATERIALLARI**

Farg‘ona, 2024 yil 23 aprel

“Ta’lim muassasalarida o’quvchilarning Chaqiruvga qadar boshlangich tayyorgarligi va harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini tashkillashning dolzarb masalalari” mavzusidagi ilmiy-amaliy anjuman materiallari”. Farg’ona davlat universiteti, harbiy ta’lim fakulteti, 2024-yil 23-aprel- 320-bet.

Mazkur to‘plamga O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining harbiy ta’lim o‘quv bo‘linmalari, respublika oliy harbiy bilim yurtlari professor-o‘qituvchilari, umumta’lim va o‘rta maxsus o‘quv muassasalarining chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik rahbarlari, shuningdek, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi yo‘nalishida faoliyat olib borayotgan mutaxassislarning “Ta’lim muassasalarida o’quvchilarning Chaqiruvga qadar boshlangich tayyorgarligi va harbiy-vatanparvarlik tarbiyasini tashkillashning dolzarb masalalari” mavzusidagi respublika *ilmiy-amaliy anjumani uchun tayyorlangan ilmiy-tadqiqot ma’ruzalari* kiritildi.

Ushbu to‘plam oliy ta’lim muassasalarining harbiy ta’lim o‘quv bo‘linmalari, respublika oliy harbiy bilim yurtlari professor-o‘qituvchilari, umumta’lim va o‘rta maxsus o‘quv muassasalarining chaqiruvga qadar boshlang‘ich tayyorgarlik rahbarlari, harbiy-vatanparvarlik tarbiyasi yo‘nalishida faoliyat olib borayotgan mutaxassislar, shuningdek, harbiy ta’lim yo‘nalishida tahsil olayotgan kursantlar va talabalar uchun mo‘ljallangan.

Tahrir hay’yati:

A. Rahimov – FarDU Harbiy ta’lim fakul’teti boshligi v.v.b, podpolkovnik.

S. Qo‘chqorov –FarDU Harbiy ta’lim fakulteti boshlig‘ining Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo‘yicha o‘rinbosari, zahiradagi leytenant.

Sh.Tilavoldiev – o‘qituvchi, zahiradagi podpolkovnik.

R.S: To‘plamga kiritilgan maqola va tezislardagi fakt, raqam va ma’lumotlarning to‘g‘riligiga mualliflar mas’uldirlar.

	tayyorgarligini rivojlantirish komponentlari, mezonlari va ko'rsatkichlari	74
2-Sho'ba	O'QUVChI YoShLARNI ChAQIRUVGA QADAR BOSHLANG'ICH TAYYORGARLIGI MASHG'ULOTLARINI TASHKILLASHDA INNOVATSION PEDAGOGIK VA PSIXOLOGIK TEXNOLOGIYALARNING O'RNI.	81
2.1.	Durmenov Sh.N, Muammoli ta'lim texnologiyasi orqali talabalarni o'quv-biluv kompetensiyalarini rivojlantirish metodikasini takomillashtirish	81
2.2.	Umarov. I. O, Bo'lajak harbiy rahbarlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish nazariyasi va amaliyoti	85
2.3.	Akbarov.A.T, Najmiddinov.M, Chaqiruvga qadar boshlang'ich tayyorgarlik fanida ta'lim texnologiyalarining tarkibi va shakllari	90
2.4.	Umarov. I. O, Chaqiriqqacha harbiy ta'lim kursantlarida o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish zarurati	98
2.5.	Mirzakarimov. X.U, Harbiy-vatanparvarlik va harbiy san'at tarixi bo'limi bo'yicha mashg'ulotlarni o'tkazish uslubiyoti	103
2.6.	Mirzaliyev. Z.R, Bo'lajak harbiy rahbarlarda o'quv-jangovar sifatlarni rivojlantirish nazariyasi va amaliyoti	108
2.7.	Abdullaev.B.T, Ta'lim tizimida innovatsion texnologiyalardan dars jarayonida foydalanish	113
2.8.	Boltaboyev. A.M, Pedagogik texnologiyalar va ularning ilmiy-nazariy asoslari	117
2.9.	Mirzakarimov. X. Y, Harbiy-vatanparvarlik tarbiyasining auditoriya mashg'ulotlari jarayonida qo'llaniladigan o'qitishning shakl va uslublari	123
2.10	Akbarov. A.T, Akademik litsey o'quvchilarida yoshlarni harbiy vatanparvarlik ruhida tarbiyalash tizimini takomillashtirishning uslubiy komponentlari	128
2.11.	Hamroyev. K. Q, Mardonov. Sh. Sh, O'quv jarayoni sifatini oshirishda axbarot kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish	136
3-Sho'ba	UMUMTA'LIM MUASSASALARI O'QUVChILARINING HARBIY-VATANPARVARLIK RUHIDA TARBIYALASHNING DOLZARB MUAMMOLARI VA UNING EChIMLARI.	139
3.1.	Mamajonov. R.A, Yoshlarni vatanparvarlik tarbiyasining asosiy vazifalari, yo'nalishlari va vatanparvarlik tarbiyasidagi samaradorlikka erishish yo'llari	139
3.2.	Tilavoldiyev. Sh.H, Ta'lim muassasalarida ommaviy-mudofaa ishlarining vazifalari va yo'nalishlari	143

O'QUV JARAYONI SIFATINI OSHIRISHDA AXBAROT KOMMUNIKATSIYA TEXNOLOGIYALARIDAN FOYDALANISH

Hamroyev Kamol Qahramonovich

Buxoro davlat pedagogika instituti harbiy ta'lim fakulteti o'qituvchisi

Mardonov Shuxrat Shavkat o'g'li

Buxoro davlat pedagogika instituti harbiy ta'lim fakulteti talabasi

Annotatsiya: *Ushbu maqolada axborot-kommunikatsiya texnologiyalari o'quv jarayoni sifatini oshirish vositasi sifatidagi ma'lumotlar berilgan. Axborot va telekommunikatsiya texnologiyalari axborotni yig'ish, saqlash, qayta ishlash, taqdim etish va uzatishning turli usullari, usullari va algoritmlarini tavsiflovchi umumiy tushunchadir. Axborot va telekommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish bizga yana bir texnologiya - axborot texnologiyalari tarkibiga kiruvchi ta'lim, tibbiyot, harbiy ishlar va inson faoliyatining boshqa ko'plab sohalarida axborot va telekommunikatsiya texnologiyalaridan foydalanish texnologiyasi haqida gapirishga imkon beradi. Ushbu sohalarning har biri axborot texnologiyalariga o'ziga xos cheklovlar va xususiyatlarni qo'yadi.*

Kalit so'zlar: *elektron ta'lim resurslari, ko'rgazmali dasturlar, o'quv dasturlari, nazorat dasturlari, simulyatorlar, simulyatsiya va modellashtirish dasturlari, axborot va ma'lumotnoma dasturlari, muammoli ta'lim dasturlari.*

Ayni paytda chaqiruvga qadar boshlang'ich harbiy tayyorgarlik yo'nalishda axborot texnologiyalarini joriy etish tobora kengaymoqda. Yagona axborot makonini to'liq amalga oshirish ta'lim tizimini chuqur tarkibiy o'zgartirishlarni, ta'lim mazmunini, usullarini, o'qitishning tashkiliy shakllarini va o'quv qo'llanmalarini qayta ko'rib chiqishni talab qiladi. Kompyuter texnologiyalari o'quv jarayonini yaxshilashga yordam beradi. Axborot-kommunikatsiya texnologiyalari (AKT) har kuni o'quv faoliyatining turli sohalariga tobora ko'proq kirib bormoqda. Bunga jamiyatni keng miqyosda axborotlashtirish bilan bog'liq tashqi omillar ham, mutaxassislarni tegishli ravishda tayyorlash zarurati ham, zamonaviy kompyuter texnologiyalari va dasturiy ta'minoti bo'yicha bilimlarning tarqalishi, axborotlashtirish bo'yicha davlat va davlatlararo dasturlarning qabul qilinishi bilan bog'liq ichki omillar ham yordam beradi. Ta'limni axborotlashtirish bo'yicha barcha o'qituvchilar uchun zarur bo'lgan tajribaning paydo bo'lishi, ta'lim sohasida qo'llaniladigan AKT vositalarining asosini tashkil etadi.

AKT barcha turdagi elektron ta'lim resurslarini o'z ichiga olishi kerak:

1. Ko'rgazmali dasturlar - tavsiflovchi xarakterdagi o'quv materialining vizual namoyishi.

2. O'quv dasturlari - yangi bilimlarni o'zlashtirishga qaratilgan bo'lib, ularni o'zlashtirish muloqot shaklida amalga oshiriladi.

3. Nazorat dasturlari - bilim va ko'nikmalarning ma'lum darajasini nazorat qilishni o'z ichiga oladi va o'qitishning samaradorlik darajasini oshiradi, o'qituvchining ish samaradorligini faollashtiradi va oshiradi, nazoratning o'qituvchining sub'ektiv munosabatlaridan mustaqil bo'lishiga yordam beradi.

4. Simulyatorlar - amaliy ko'nikmalarni shakllantirish va mustahkamlash uchun mo'ljallangan.

5. Simulyatsiya va modellashtirish dasturlari - real olamning ob'ektlari, hodisalari va jarayonlarini taqlid qilish imkonini beradi; mavhum tushunchalarni konkretlashtirishga hissa qo'shadi.

6. Axborot-ma'lumotnoma dasturlari - o'quv va uslubiy maqsadlar uchun kerakli ma'lumotlarni izlash imkonini beradi.

7. Muammoli ta'lim dasturlari - o'quvchilarning kognitiv faolligini oshirishga yordam beradi.

O'qitishda AKTdan foydalanishning an'anaviy sinflarga nisbatan muhim afzalliklari qatoriga quyidagilar kiradi:

1. Axborot texnologiyalari o'quv ma'lumotlarini taqdim etish imkoniyatlarini sezilarli darajada kengaytiradi. Rang, grafik, ovoz va barcha zamonaviy video jihozlardan foydalanish faoliyatning haqiqiy holatini qayta yaratishga imkon beradi.

Kompyuter talabalarning o'rganishga bo'lgan motivatsiyasini sezilarli darajada oshirishga imkon beradi. Motivatsiya muammoni to'g'ri hal qilish uchun etarli rag'batlantirishdan foydalanish orqali ortadi.

AKT o'quvchilarni o'quv jarayoniga jalb qiladi, ularning qobiliyatlarini kengroq ochib berishga va aqliy faoliyatni faollashtirishga yordam beradi.

Ta'lim jarayonida AKTdan foydalanish o'quv vazifalarini qo'yish va ularni hal qilish jarayonini boshqarish imkoniyatlarini oshiradi. Kompyuterlar turli ob'ektlar, vaziyatlar va hodisalarning modellarini qurish va tahlil qilish imkonini beradi.

AKT o'quvchilar faoliyatini nazorat qilishni sifat jihatidan o'zgartirish imkonini beradi, shu bilan birga o'quv jarayonini boshqarishda moslashuvchanlikni ta'minlaydi.

Kompyuter o'quvchilarda fikrlashni shakllantirishga yordam beradi.

O'quv dasturi talabalarga o'z harakatlarining natijasini vizual ravishda taqdim etish, xatoga yo'l qo'yilgan muammoni hal qilish bosqichini aniqlash va uni tuzatish imkoniyatini beradi. O'quv jarayonida AKTdan foydalanish quyidagi muammolarni hal qilish imkonini beradi:

1. Mavzu sohasini turli darajadagi chuqurlik va tafsilotlarda o'zlashtirish.
2. Tanlangan fan yo'nalishi bo'yicha tipik amaliy masalalarni yechish ko'nikma va malakalarini shakllantirish.
3. Nostandart muammoli vaziyatlarda tahlil qilish va qaror qabul qilish ko'nikmalarini rivojlantirish.
4. Faoliyatning ayrim turlari bo'yicha qobiliyatlarni rivojlantirish.
5. O'rganilayotgan ob'ektlar va jarayonlarning modellari bilan o'quv va tadqiqot tajribalarini o'tkazish.
6. Bilim, ko'nikma va malakalarni tiklash.
7. Bilim va malakalar darajasini nazorat qilish va baholash.

O'quv jarayoniga axborot-kommunikatsiya texnologiyalarining joriy etilishi o'qituvchi va talabaning o'zaro munosabatlarining xarakterini sezilarli darajada o'zgartiradi, ikkinchisini axborot-kommunikatsiya texnologiyalaridan foydalangan holda faol o'z-o'zini yo'naltirish, har tomonlama bilim olishga yo'naltiradi. Bunday sharoitda o'qituvchining faoliyati ma'lumotni ko'paytirishga emas, balki o'quvchiga ta'lim jarayonida yordam berish, qo'llab-quvvatlash va hamrohlik qilishga qaratilgan.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Хамроев К.К. Современные методы обучения на занятиях по допризывной подготовке // Проблемы педагогики. № 6(51), 2020. С. 39-40.
10. Жумаев Ф.Ш. Использование инновационных методов на занятиях по допризывной подготовке // Проблемы педагогики. №6(51), 2020. С. 65-67.